

Snittblommor

En rapport av Fair Trade Center 2007

Det finns fortfarande stora brister i det etiska arbetet i blomsterbranschen. Granskning av detaljister och fackhandlare visar att ytterst få aktörer ställer krav på att mänskliga rättigheter respekteras i produktionen. Detta trots att det i dag tack vare nya konsumentmärkingar är möjligt att ställa krav på att både miljöhänsyn och mänskliga rättigheter respekteras.

FAIR TRADE CENTER

Innehåll

Inledning	2
Metod och omfattning	2
Handeln med snittblommor	3
Importen från låglöneländer ökar i volym	4
Kenya	5
Colombia	5
Problem i snittblomsindustrin	6
Rätt till facklig aktivitet.....	6
Löner och arbetsvillkor	7
Hälsa och säkerhet.....	8
Diskriminering	8
Miljö	8
Barnarbete	9
Märkningar och certifieringar av snittblommor	9
Fair Flowers Fair Plants (FFP)	11
Rättvisemärkt	13
Aktörer på den svenska marknaden	14
Fackhandeln	15
Dagligvaruhandeln	17
Grossister/Importörer	19
Rekommendationer	19
Till fackhandel och dagligvaruhandel	20
Till grossister och importörer	20
Till konsumenter	20
Lästips	201

Inledning

Trädgårds- och blomhandeln går för närvarande mycket bra i Sverige. Det pågår en växande inredningstrend som bidragit till ett stort intresse för snittblommor och övriga växter. Samtidigt har tillgången på snittblommor ökat i och med att möjligheterna att frakta blommor lång väg har förbättrats. Det har också skett en förändring av var vi köper snittblommor. Främst har handeln med blommorna ökat på varuhus och i matvaruaffärer.

För drygt tio år sedan uppmärksammade ett antal enskilda organisationer och fackföreningar snittblomsodlingens miljömässiga och sociala problem. Bland annat förekom sexuella trakasserier av de många kvinnliga arbetare som jobbar på odlingarna och hälsorelaterade problem på grund av den intensiva besprutningen av blommorna. Uppmärksamheten ledde till att branschen initierade ett samarbete för att ta fram bättre certifieringar och en ny konsumentmärkning.

Blomhandeln sker till stor del inom Europa och andelen blommor som importeras från låglöneländer har varit konstant de senaste tio åren. Men handeln med blommor ökar, vilket innebär att även importen från låglöneländer ökar i samma takt. Till Sverige importeras främst rosor från Kenya och nejlikor från Colombia.

Handeln med låglöneländer kan bidra till att öka antalet arbetstillfällen och vara en viktig källa till förbättrad ekonomi i dessa länder. Men låglöneländer är ofta högriskländer när det gäller miljö och arbetsrätt. Därför är det viktigt att företagen tar både miljö- och socialt ansvar i handeln med varor från dessa länder. Det är viktigt att handeln sker med respekt för mänskliga rättigheter och idag kan inte svenska blomsterhandlare garantera att så är fallet. Kraven från handlarna på importen av snittblommor är nästan obefintlig och kontrollen mycket bristfällig.

Blombranschen har länge arbetat med flera olika certifieringar som omfattar både miljö och socialt ansvar. Certifieringarna har främst utvecklats för producenterna och inte använts i kommunikationen mot konsumenterna. Nyligen har det lanserats två nya märkningar för snittblommor i Sverige, Rättvisemärkt och Fair Flower Fair Plants (FFP), som omfattar både miljö och socialt ansvar och som vänder sig direkt till konsumenterna. Fördelen med Rättvisemärkt är att det är en märkning som konsumenterna känner igen. FFP är också ett positivt initiativ då märkningen tar ett helhetsgrepp och motsvarar högsta nivå på krav för miljö och socialt ansvar. Informationen om, och tillgången på, de märkta blommorna är dock fortfarande mycket begränsad.

Metod och omfattning

I denna rapport har vi kartlagt hur svenska aktörer inom snittblomshandeln arbetar med miljö och socialt ansvar. Vi har koncentrerat vår undersökning på snittblommor som importeras från låglöneländer. Anledningen är att det är främst i dessa länder som det är vanligt förekommande med regelmässiga kränkningar av mänskliga rättigheter.

Rapporten gör en noggrann genomgång av hur de olika märkningar som skapats för konsumenterna skiljer sig åt och vad de står för. En märkning är en symbol som vänder sig till konsumenten och kan sättas på en slutprodukt. Märkningen ska garantera en viss nivå.

Certifiering är processen som ligger bakom märkningen. För att certifieras ska plantagen eller företaget arbeta aktivt med de frågor som just den certifieringen kräver.

Innehållet i rapporten är baserat på intervjuer med aktörer i branschen samt rapporter från andra organisationer.

Handeln med snittblommor.

Inom EU konsumeras 50 procent av världens snittblommor. Tyskland och Storbritannien är de största konsumenterna av blommor per capita följt av Frankrike och Italien. Sverige kommer på nionde plats.¹ Av de snittblommor vi konsumerar i Sverige är omkring 90 procent importerade. Den svenska blomstermarknaden, inklusive krukväxter, omsätter mellan åtta och nio miljarder SEK per år² vilket är en ökning med mer än två miljarder jämfört med för knappt tio år sedan. I dag köper en genomsnittlig svensk snittblommor och krukväxter för drygt 900 kronor per år,³ varav hälften är snittblommor. De snittblommor som vi konsumerar mest av i Sverige är tulpaner, rosor och nejlikor.

78 procent av importen i Europa består av import från andra EU-länder. Nederländerna är det största exportlandet inom EU och det är även det största produktionslandet. Landets odlingar omfattar cirka 5 500 hektar och 50 000 människor är anställda inom produktionen. Främst är det tulpaner som produceras i Nederländerna. Italien är Europas näst största blomproducent.⁴ Drygt 75 procent av Sveriges blomsterimport kommer från Europa och då främst från Nederländerna.⁵

Sverige kommer på nionde plats även vad gäller att producera blommor i Europa. I Sverige produceras snittblommor för 276 miljoner kronor vilket är knappt nio procent av de blommor som konsumeras i landet. Det är främst tulpaner som odlas i Sverige. Enligt SCB minskar antalet växthusföretag och frilandsföretag i Sverige. Under 90-talets tre sista år minskade antalet med cirka elva procent. Produktionsvolymen är dock stabil vilket innebär att varje producerande företag ökar sin produktion.

Det är svårt att få fram statistik över försäljningen av krukväxter och snittblommor i fackhandel och dagligvarukedjor. Detta beror bland annat på den strukturomvandling som branschen genomgår, med exempelvis så kallad shop-in-shop verksamhet, vilket innebär att fackhandeln i allt större omfattning driver blomsteraffär i dagligvaruhandeln.⁶

Snittblommor säljs antingen direkt till grossister eller via auktioner i Nederländerna. Priserna och kraven på kvalité styrs till stor del av blomauktionerna. Cirka 60 procent av alla snittblommor i världen säljs via auktionerna i Nederländerna. När blommor säljs via auktionerna blir den extra hanteringskostnaden 20-25 procent av slutpriset. För att öka importen av blommor från utvecklingsländer till Europa har det startats en egen auktion för

¹ CBI Market Survey, The Cut Flowers and Foliage Market in the EU, October 2006

² Rolf Persson, BRO, Blomsterbranschens Riksorganisation

³ Ibid.

⁴ CBI Market Survey, The Cut Flowers and Foliage Market in the EU, October 2006

⁵ 82 % enligt SCB, 2006 men 77 % enligt Rolf Persson, BRO

⁶ Sofia Akhter Omvärldsanalys för den svenska trädgårdsnäringen, 2006

dessa blommor i Nederländerna, Tele Flower Auction, TFA. Sedan TFA startade i mitten av nittiotalet har den haft en konstant ökning av sin omsättning.⁷

I Sverige finns det både grossister som enbart köper på auktioner i Nederländerna och de som köper direkt från odlingar i låglöneländer. Även snittblommor som köps direkt från låglöneländer mellanlandar ofta i Nederländerna för att sättas i vatten och ompaketeras innan de transporteras vidare till Sverige i lastbil. Kraven på att blommorna ska hålla hela transporten är stora och vanligtvis går det högst en vecka mellan det att blomman klipps ner på odlingen i Afrika tills att den finns i butikerna i Sverige.

Det är stor skillnad på i vilken omfattning detaljister och dagligvaruhandeln har direktkontakt med odlingarna samt vilka etiska krav och miljökrav de ställer på dessa. Det skiljer sig också en del hur de kontrollerar att kraven efterlevs. Det vanligaste är att certifieringsorganisationer sköter kontrollen av odlingarna. Av de företag som säljer direkt till konsumenter är det endast Coop, Ica och Hemköp som har en etisk policy som också omfattar blommor.

I dagligvaruhandeln sker oftast försäljningen av blommor genom att leverantören står för så kallad fullservice av dessa i affären. Leverantören kommer till affären regelbundet och ser till att det alltid finns fräscha blommor i blomdisken. Kunskapen om blommorna i butiken är därför ofta ganska låg.

I Sverige finns cirka 2 000 blomsterfackbutiker som är specialiserade på blommor.⁸ Varje butik är oftast ett eget företag, men majoriteten av dem är anslutna till någon blomsterförmedlingstjänst som till exempel Interflora eller Euroflorist. Blomsterfackbutikerna använder sig ofta av gemensamma leverantörer för att kunna pressa priserna.

Mycket snittblommor i Sverige säljs också på torghandeln. Svarthandeln av dessa blommor är omfattande och uppgår till 30 procent eller mer enligt BRO, Blomsterbranschens Riksorganisation. Ursprunget på dessa blommor är därför ofta mycket svårare att veta någonting om.⁹

Importen från låglöneländer ökar i volym

Beroende på faktorer som billig arbetskraft och mark har blomproduktion allt mer förflyttats från utvecklade länder till utvecklingsländer främst i Afrika och Latinamerika. Dessa länder har också ett klimat som passar utmärkt för blomsterproduktion. Mellan 18-23 procent av importen av snittblommor till Sverige kommer från länder utanför EU.¹⁰ Från dessa länder importerar vi främst rosor och nejlikor, rosor står för 77 procent och nejlikor för 19 procent. Andra blommor som importeras är orkidéer, gladiolus och krysantemum. De fyra största utomeuropeiska importländerna till Sverige är Kenya, Colombia, Zimbabwe och Ecuador.¹¹

Kenya står för 67 procent av importen av snittblommor från låglöneländer, vilket är cirka 12 procent av den totala blomimporten till Sverige. Importen från Kenya består enbart av rosor.

⁷ CBI Market Survey, The Cut Flowers and Foliage Market in the EU, October 2006

⁸ Charlotta Ulvros, Ansvarig Marknadsföring och Blommogramförsäljning, Interflora AB

⁹ Rolf Persson, BRO, Blomsterbranschens Riksorganisation

¹⁰ 18 % är uppgift från SCB statistik från 2006 men enligt Rolf Persson på BRO är importen 23 %. 2006 importerade vi 9694 ton blommor.

¹¹ SCB, Statistiska Centralbyrån, 2006

Förra året köpte vi rosor från Kenya för 62 miljoner kronor, vilket är en fördubbling jämfört med för fyra år sedan. Colombia är näst störst importland med 20 procent av importen från låglöneländer. Från Colombia importerar vi främst nejlikor. På tredje och fjärde platser kommer Zimbabwe och Ecuador som mest exporterar rosor.¹²

En tydlig tendens i Europa är en ökad direktimport från utvecklingsländer det vill säga att man köper direkt från odlingarna till Europa utan att snittblommorna passerar auktionerna. Det främsta exemplet på det är exporten av blommor från Kenya där stora odlingar säljer direkt till importörer. En anledning till att direktimport är attraktivt är att man slipper mellanhänder och kan hålla kostnaderna nere. En annan bidragande orsak till mer direktimport är en ökad försäljning av blommor i dagligvaruhandeln som vill ha kontroll över priserna och ofta köper stora kvantiteter av samma blommor.

Priset på snittblommor från utvecklingsländer är mer stabilt på världsmarknaden än mer traditionella varor som kaffe och te. Därför har Världsbanken och andra internationella finansieringsinstitut uppmuntrat utvecklingsländer att byta från mer traditionella grödor till odling av snittblommor. Rosor från Kenya har också ett stabilt pris över hela året.¹³

Kenya

Kenyas blomstersektor är den äldsta och största i Afrika. Den står för 60 procent av Afrikas blomsterproduktion. Det är den snabbast växande industrin i landet och är landets näst viktigaste jordbruksprodukt. 60 till 70 procent av Kenyas blommor går till detaljhandeln.

Blomsterindustrin i Kenya har också vuxit till att bli en viktig arbetsgivare, särskilt för kvinnor som utgör 65-75 procent av arbetskraften inom näringen. Industrin sysselsätter mellan 40 och 60 000 personer och det uppskattas att ytterligare 60-70 000 personer får sin försörjning indirekt från blomsterproduktionen. Kenya har några av världens största blomsterplantager med upp till 10 000 arbetare anställda på samma plantage.¹⁴

Colombia

Colombias blomsterindustri har utvecklats mycket snabbt. Tidigare exporterades nästan all landets produktion till USA som fortfarande är den viktigaste köparen. I dag går 77 procent av Colombias export till USA, 14 procent till EU och de återstående nio procenten till övriga länder. Storbritannien och Tyskland är Colombias främsta marknader i Europa.¹⁵

I Colombia odlas nästan 7 000 hektar blommor och 111 000 arbetare jobbar inom blomproduktionen. I landet finns omkring 500 plantager som odlar blommor för export. Små farmer på mindre än fem hektar har i dag mycket svårt att överleva i konkurrensen. Plantagerna ägs främst av utländska investerare varav de flesta är nordamerikanska.

¹² SCB, Statistiska Centralbyrån, 2006

¹³ Behind the Beauty of Flowers, background report on the production and trade of cut flowers and florist greens, SASK, September 2004

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

Problem i snittblomsindustrin

Snittblomsodling har ökat antalet arbetstillfällen i utvecklingsländer. Blomodling kräver fler arbetare per hektar än traditionella jordbruksprodukter för export. Utvecklingsländerna är dock beroende av investeringar och kunskapsöverföring från industrialiserade länder för att starta blomsterplantager. Även utrustning, bekämpningsmedel, gödsel, lökar och frön köps in till stor del från Europa. 2001 uppskattades att upp till 90 procent av kostnaderna för den afrikanska snittblomsproduktionen betalades till företag i i-länder. Bara en liten del av den totala produktionskostnaden utgörs av löner. På de kenyanska rosplantagerna, till exempel, står kostnaderna för arbetskraft för 7,7 procent av de totala kostnaderna. Främst är det nederländska och engelska investerare som är aktiva i snittblomsindustrin.¹⁶ Odlingen sker till största delen på stora plantager och i stora drivhus.

Jordbruksproduktionen i utvecklingsländer är ofta en viktig inkomstkälla för hushåll som har lite eller ingen egen mark att odla. I en del länder som till exempel Kenya är det stora plantage som dominerar jordbruksexporten. Rapporter från de senaste åren belyser dock dåliga villkor för arbetarna som exempelvis att de tvingas arbeta övertid utan ersättning, att anställningsförhållandena är osäkra och lönerna låga.

Cactus är en colombiansk fristående organisation med tio års engagemang för förbättrade villkor i blomsterproduktionen. Cactus konstaterar att problem med att arbetare utsätts för farliga bekämpningsmedel, osäkra anställningsvillkor, svårigheter att organisera sig fackligt och diskriminering främst av kvinnliga arbetare fortfarande karakteriserar produktionen trots den kommersiella framgången för landets blomindustri.

Rätt till facklig aktivitet

Organiserade arbetare blir ofta avskedade och svartlistade i många länder i Afrika och Latinamerika.¹⁷ Problemen för fackligt aktiva förekommer även inom blomsterindustrin. I Colombia har endast sex av nästan 600 blomodlingar oberoende fackföreningar¹⁸ och inga av dessa har lyckats teckna kollektivavtal inom blomstersektorn¹⁹ Det finns ett starkt motstånd mot fackföreningar bland landets blomsterproducenter. Bara fyra procent av arbetarna i blomsterproduktionen är anslutna till en fackförening.²⁰

I Kenya, har fackföreningar långsamt fått fotfäste och kollektivavtal har kunnat förhandlas fram trots stora svårigheter. Även om fackföreningar är tillåtna är det endast möjligt för de arbetare som har en fast anställning att ansluta sig. 65 procent av arbetarna på blomodlingarna i Kenya är tillfälligt anställda och för dem är det därför inte tillåtet att organisera sig fackligt vilket är en anledning till den låga graden av facklig organisering. 2003 hade fackföreningen Kenya Plantation and Agricultural Workers Union, KPAWU, endast 6 000 medlemmar som

¹⁶ Behind the Beauty of Flowers, background report on the production and trade of cut flowers and florist greens, SASK, September 2004

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Flowers News 3, April 2007; Newsletter by the Secretariat of the Review Committee FFP

¹⁹ A Valentine's Day Report, The US/Labor Education in the Americas Project and The International Labour Rights Fund, February 13, 2007

²⁰ Behind the Beauty of Flowers, background report on the production and trade of cut flowers and florist greens, SASK, September 2004

arbetade i blomsterproduktionen. Cirka 90 procent av arbetarna tillhör ingen fackförening.²¹ På vissa odlingar i Kenya är det inte tillåtet att själv välja vilken fackförening man vill ansluta sig till. Istället för oberoende fackföreningar finns det välfärdskommittéer som oftast styrs av arbetsgivaren.²²

Löner och arbetsvillkor

65 procent av Kenyas blomsterodlare är, som tidigare nämnts, säsongarbetare eller tillfälligt anställda vilket innebär att de inte har tillgång till förmåner som endast tillfaller fastanställda.²³ Arbetstiderna på kenyanska blomodlingar sträcker sig från klockan sju på morgonen till klockan sex på kvällen. Ibland måste de anställda arbeta till klockan elva på kvällen för att klara av kvantitetsmålen. Produktionsmålen är ofta så högt satta att arbetarna tvingas till obetald övertid.²⁴

I Kenya är det ofta svårt för blomsterarbetarna att leva på sin lön. Även om lönerna vanligtvis ligger över landets minimilön är de långt ifrån tillräckliga för att försörja sig och sin familj på. Lönen för de anställda på de kenyanska blomodlingarna varierar mellan 2 880 och 6 600 kenyanska shillings per månad,²⁵ vilket motsvarar mellan 290 och 665 svenska kronor inklusive bonus och övertid.

I Colombia är lönenivån i blomsterproduktionen något över den lagliga minimilönen. Arbetare som är fast anställda har rätt till anställningskontrakt och sociala förmåner som hälsoförsäkringar och pension. Men dessa förmåner håller ofta en låg eller otillräcklig nivå. I Colombia antogs en ny lag 2002 som utökar antalet arbetstimmar och minskar övertidsersättningen. Det har därför blivit nödvändigt för arbetarna att jobba ännu mer övertid för att kompensera för minskade inkomster.²⁶ En vanlig arbetsvecka omfattar 44- 48 arbetstimmar. Under högsäsong (december-februari) utökas arbetsdagen ofta med upp till fyra timmar.²⁷

I Colombia är det vanligt förekommande med korttidsanställningar och dessa arbetare omfattas inte av lagliga rättigheter som sociala förmåner och pension. Omsättningen bland de anställda i den colombianska blomsterindustrin är väldigt hög.

²¹ Ibid.

²² Working Conditions in the Horticulture and Floriculture Industry in Kenya, a report from Kenyan Women Workers Association 2006

²³ Behind the Beauty of Flowers, background report on the production and trade of cut flowers and florist greens, SASK, September 2004

²⁴ Ibid.

²⁵ FIAN, Working Conditions in the Horticulture and floriculture industry in Kenya, a report from Kenyan Women Workers Association 2006

²⁶ A Valentine's Day Report, The US/Labor Education in the Americas Project and The International Labour Rights Fund, February 13, 2007

²⁷ Behind the Beauty of Flowers, background report on the production and trade of cut flowers and florist greens, SASK, September 2004

Hälsa och säkerhet

På de kenyanska odlingarna har de anställda inte alltid tillgång till vatten och arbetarna måste ibland dricka det vatten som används för att bevattna. Många kvinnor som tvingas arbeta kvällsskift klagat på att de måste ta sig hem i mörkret med osäkerhet och överfall som följd.

Två tredjedelar av de colombianska och ecuadorianska arbetarna på blomodlingar lider från arbetsrelaterade hälsoproblem. Den höga förekomsten av lung- och hudsjukdomar i blomsterodlingarna misstänks ha orsakats av användandet av bekämpningsmedel. Det rapporteras om andningsproblem, illamående, ögonproblem och huvudvärk. Långsiktiga effekter kan vara missfall, nervsjukdomar eller missbildningar.²⁸ Även det höga arbetstempot spelar in. Producenterna förnekar att bekämpningsmedel och arbetstempo skulle bidra till sjukdomar utan menar att kritiken grundar sig på okunskap.

Diskriminering

Organisationen Cactus arbetar med juridiskt rådgivning till arbetare i blomsterindustrin i Colombia och de vanligaste ärendena de får handlägga är bristande ersättning för sociala kostnader, uteblivna löner, omotiverade avskedande och orättvis behandling av anställda. Vanligt förekommande är också diskriminerande åtgärder såsom att kvinnliga arbetare är tvungna att genomföra graviditetstest innan de anställs och sämre behandling av säsonganställda arbetare. Enligt Cactus är arbetarnas möjligheter att påverka sina arbetsförhållanden mycket små.

I Colombia är de flesta (65-70 procent) av arbetarna kvinnor under 35 år med låg utbildningsnivå. Kvinnorna arbetar främst med att skörda blommor och anställs oftast tillfälligt och säsongvis. En orsak till det är att arbetsgivaren på det viset kan undvika att betala sociala kostnader ifall en kvinna skulle bli gravid eller vilja vara ledig med sitt nyfödda barn.

Ett annat förekommande problem är sexuella trakasserier. I Ecuador har mer än 55 procent av de kvinnor som arbetar på blomodlingar varit föremål för sexuella trakasserier på jobbet enligt en rapport av International Labor Rights Fund från 2005.²⁹

Miljö

Blomproduktion kräver oftast intensiv användning av vatten och av jordbrukskemikalier, främst olika slags gifter. Blomproduktion i dessa länder är inte begränsad av miljö- eller arbetslagstiftning och det är ofta lagligt att använda bekämpningsmedel som har blivit förbjudna i Europa och Nordamerika på grund av hälso- och miljöskäl. Kemikalierna som används på blomsterodlingarna kan ge förödande effekter på naturen i närområdet och för de anställda på plantagerna.

I Kenya är det fortfarande tillåtet att använda kemikalier som är förbjudna i Europa och i USA. Studier har visat att arbetare på kenyansk blomsterplantage är exponerade för farliga

²⁸ A Valentine's Day Report: Worker Justice and Basic Rights on Flower Plantations in Colombia and Ecuador, the US/Labor Education in the Americas Project and The International Labor Rights Fund, february 2007

²⁹ Ibid.

bekämpningsmedel som orsakar huvudvärk, lungproblem, hudskador, missfall och sterilitet. Ett exempel är metylbromid, ett insektsmedel som kan skada njurar och lever. Medlet förbjöds i Holland 1985 men får användas i Kenya fram till 2015.³⁰

Kemiska förgiftningar som följd av besprutning kan leda till bland annat missfall.³¹ Cirka 20 procent av de bekämpningsmedel som används på de colombianska blomodlingarna är kända cancerframkallande ämnen eller gifter som antingen har begränsats eller förbjudits i Europa och Nordamerika.³²

Snittblomsodling kräver stora mängder vatten vilket kan sänka vattennivån på grundvattnet varifrån odlingen pumpar sitt vatten. Detta har bidragit till vattenbrist i anslutning till en del odlingar främst i Afrika. De stora mängderna vatten bidrar också till att de kemikalier som används i produktionen sprids i jorden och förorenar floder och grundvattnet. En lösning på vattenbristen som i dag ofta används är att odlingar samlar upp regnvatten på växthustaken för att använda för bevattning.

När det gäller energianvändning är det inte så att närproducerat betyder mindre klimatpåverkan för snittblommor. De energibehov i form av värme och ljus som de nederländska växthusen kräver har visat sig ha större påverkan på klimatet än utsläppen som flygtransporterna står för vid import från utvecklingsländer.³³

Barnarbete

Barnarbete kan fortfarande förekomma i snittblomsodlingarna även om det har minskat drastiskt i de odlingar som är certifierade genom ICC (the International Code of Conduct for the production of cut-flowers). I dag förekommer barnarbete i princip inte på certifierade odlingar. Lagstiftningen i länderna som producerar blommor förbjuder oftast barnarbete men åldersgränsen skiljer sig ofta från ILO:s rekommenderade ålder på 15 år. I Colombia tillåts lätt barnarbete från 12 år, vilket innebär att de anställda barnen inte får hantera gifter eller utföra tungt arbete. Barn arbetar ofta på odlingarna särskilt under skollov.³⁴ I många länder tvingas fattiga föräldrar låta sina barn arbeta på snittblomsplantagen beroende på att deras löner är alltför låga och det tillskott barnen kan bidra med behövs för att klara ekonomin. Om barnen inte kan gå i skolan kan föräldrarna tycka att arbete i snittblomsindustrin är ett bättre val än andra alternativ.³⁵

³⁰ Råd & Rön, nr 5 2003

³¹ FIAN, Working Conditions in the Horticulture and floriculture industry in Kenya, a report from Kenyan Women Workers Association 2006

³² A Valentine's Day Report: Worker Justice and Basic Rights on Flower Plantations in Colombia and Ecuador, the US/Labor Education in the Americas Project and The International Labor Rights Fund, February 2007

³³ Flowers News 3, April 2007; Newsletter by the Secretariat of the review committee FFP

³⁴ International Labour Organization, ILO 1999b,15

³⁵ Behind the Beauty of Flowers, background report on the production and trade of cut flowers and florist greens, SASK, September 2004

Märkningar och certifieringar av snittblommor

Blombranschen har under många år arbetat med olika certifieringar. De certifieringar som har varit dominerande är så kallade "business-to-business" certifieringar vilket innebär att de enbart är avsedda för olika handelsaktörer. Cirka 80 procent av de blommor som säljs i Sverige är certifierade på ett eller ett annat sätt.³⁶ I låglöneländer har man varit angelägen att certifiera sitt företag och vissa företag har upp till 7-8 olika certifieringar eftersom de säljer till olika länder med olika krav. Dessa certifieringar kan se väldigt olika ut, vissa omfattar enbart miljömässiga kriterier, vissa har tagits fram av företag och vissa av enskilda organisationer och fackföreningar.

Krav på att blomplantagerna ska arbeta för att förbättra arbetsvillkoren och minska sin miljöpåverkan har kommit från europeiska länder som exempelvis England och Tyskland. I Tyskland, som är den största konsumenten av blommor i Europa, har det funnits en konsumentmärkning sedan 1999 som heter FLP, Flower Label Program.³⁷ Blombranschen har en tradition av märkningar, vilket har gjort att företag inte själva har utarbetat en policy för miljö och sociala frågor utan i stället förlitar sig på de märkningar som finns.

MPS (Milieu Programma Sierteelt) är från en början ett nederländskt initiativ som ofta används internationellt på grund av den position Nederländerna har inom blomindustrin. MPS administrerar ett antal olika certifieringssystem men har även ett eget system för miljöcertifiering som enbart är avsedd för blommor, MPS-ABC. Det är en miljöcertifiering med poängsystem med tre olika nivåer A, B och C där A är den högsta nivån. Det krävs minst 70 poäng av totalt 100 för att nå denna nivå och endast 10 poäng för att nå nivå C. Företag kan även bli MPS-registrerade utan att ens nå upp till den lägsta nivån. I praktiken innebär det att producenten löpande registrerar sin förbrukning av gödningsämnen, bekämpningsmedel, vatten och energi samt redovisar sina metoder för avfallshantering. De olika områdena vägs olika beroende på vilken geografisk region det handlar om. I Kenya väger till exempel vattenförbrukning tyngre eftersom det är en bristvara i regionen. I Nederländerna väger energidelen tyngre eftersom energiförbrukning är mycket högre i Nederländerna än i Kenya.³⁸

MPS-SQ (MPS Socially Qualified) är ett annat certifieringssystem som tittar på den sociala sidan av blomproduktionen. Den innehåller kriterier om hälsa, säkerhet och sociala förhållande. MPS-SQ är baserat på de universella mänskliga rättigheterna, uppförandekoder av lokala organisationer samt ILO:s konventioner.

I Colombia har ett antal märkningar för blomindustrin initierats under 90-talet bland annat **Ecoflor**, ett initiativ från ett antal företag och **Florverde** ("gröna blomman") som startades av de colombianska blomsterodlarnas branschförening, Asocolflores.

I Kenya finns organisationen **KFC** (Kenya Flower Council) som också certifierar odlingar. Dessa märkningar är på väg att benchmarkas mot FFP.

FLP (Flower Label Program) är en konsumentmärkning i de tysktalande länderna som är baserad på ICCs standard (se nedan). FLP är ett flerpartsinitiativ med representanter från

³⁶ Rolf Persson, BRO, Blomsterbranschens Riksorganisation

³⁷ CBI Market Survey: The Cut Flowers and Foliage Market in the EU, October 2006

³⁸ MPS ABC, Certification Programme, 2005

branschen, fackföreningar och enskilda organisationer. Kontrollerna görs av oberoende kontrollanter samt fackföreningar och organisationer kan vara med som observatörer.

I Sverige finns det i dag två märkningar som har skapats för att upplysa konsumenter om att blomman har producerats med hänsyn till miljö och arbetsrätt; Fair Flower Fair Plants (FFP) och Rättvisemärkt. Både FFP och Rättvisemärkt lanserades i Sverige till "Alla hjärtans dag" den 14 februari 2007.

Fair Flowers Fair Plants (FFP)

För snart tio år sedan påbörjades arbetet med att ta fram en gemensam konsumentmärkning som skulle fungera som en paraplymärkning för de flesta befintliga certifieringar både avseende miljö och socialt ansvar. Arbetet ledde till FFP som lanserades i Sverige i februari 2007. Än så länge är dock kvantiteten av FFP blommor mycket blygsam. FFP-märkningen finns även i Tyskland, Frankrike, England och Holland. FFP är en märkning för både snittblommor och krukväxter från hela världen, så även blommor odlade inom EU kan märkas med FFP.

För att kunna sälja en FFP-märkt blomma måste samtliga led i blommans produktion, från plantage till butik, vara godkända och FFP-an slutna. FFP är i en startfas och finns än så länge i begränsad omfattning i fackhandeln. I dagsläget finns 113 FFP-an slutna butiker i Sverige, vilket inte nödvändigtvis betyder att dessa butiker säljer FFP blommor just nu men att de har möjlighet att göra det.

FFP Foundation, som har tagit fram märkningen, är en oberoende stiftelse bestående av producenter, handelsrepresentanter, fackföreningar och enskilda organisationer med representanter från både producent och konsumentländerna och med lika rösträtt (25 procent var). Den består även av en branschkommitté med representanter från produktion och handel samt en granskningskommitté, review committee, som består av organisationer och fackföreningar. Branschkommittén jobbar mer med marknadsföringen av märkningen och den logistiska delen av märkningen. Granskningskommittén är ansvarig för kriterierna och utarbetar metoder för hur existerande certifieringar ska leva upp till kraven i den uppförandekod som FFP använder.

Det är tänkt att FFP ska kunna använda flera av branschens redan existerande certifieringar. Därför görs nu ingående jämförelser mellan de befintliga certifieringsorganisationerna och deras program, till exempel MPS-SQ, FLP eller Florverde. Dessa jämförs mot ICCs riktlinjerna, se nedan, för att kontrollera att de motsvarar kriterierna i FFP.

Odlare som vill bli FFP märkta kontaktar de certifieringsorganisationer som har godkänts av FFPs styrelse för att bli godkända FFP odlare.

Det som krävs för att godkännas som FFP leverantör är följande:

Miljökrav MPS-A/B (inom ett år måste odlaren uppnått A-nivån) eller jämförbar standard.

Sociala krav ICC International Code of Conduct (eller MPS Socially Qualified).

Som leverantör ska man sedan sälja till en FFP-an sluten grossist som i sin tur säljer vidare till en FFP-an sluten detaljist för att blommorna ska få marknadsföras som en FFP-märkt blomma

i butik. Uppfyller odlaren enbart kraven avseende miljö så har man ett år på sig att komplettera och uppfylla de sociala kriterierna av FPP (ICC) från och med certifieringsdatumet.

ICC och dess riktlinjer är baserade bland annat på den universella deklARATIONEN om mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner samt grundläggande miljöstandarder. Utöver dessa standarder så anger även ICC att nationella lagar ska respekteras. Om både de nationella lagarna och ICC reglerar samma område så ska den strängare bestämmelsen gälla.

ICC innehåller 10 principer:³⁹

- *Organisationsfrihet samt rätten att förhandla kollektivt*
- *Likvärdig behandling (oavsett kön, etnicitet, hudfärg, ålder, religion, sexuell läggning)*
Här tas bland annat upp att graviditetstester inte ska genomföras vid anställningar.
- *Lön:* Lönerna och förmånerna ska vara minst lika höga som de legala minimilönerna eller industristandard som till exempel kollektivavtal i branschen.
- *Arbetstider:* Arbetstiderna ska vara i enlighet med lagen och industriella standarder.
- *Hälsa och säkerhet:* Här tas bland annat upp skyddskläder, utrustning och hygien.
- *Bekämpningsmedel och kemikalier:* Inga förbjudna eller cancerframkallande bekämpningsmedel och kemikalier bör användas. Methylbromid och andra gaser eller flyktiga ämnen för sterilisation av marken är strikt förbjudna. WHO:s lista om ”Wildlife Toxicity”, det vill säga kemikaliers giftighet för fisk, fåglar och insekter, ska tas i hänsyn vid besprutning på friland.
- *Anställningstrygghet:* Här tas upp anställningskontrakt och inhyrd arbetskraft.
- *Miljöskydd:* I detta ingår skydd för det lokala samhället, ansvarsfull vatten och energianvändning och avfallshantering.
- *Inget barnarbete:* Inga barn under 15 år ska arbeta på odlingen och inga barn under 18 år ska arbeta nattetid eller i riskfyllda förhållande.
- *Inget tvångsarbete*

Kontroll

Kontrollerna av plantagerna genomförs varje år av ackrediterade, oberoende inspektörer. Ofta är det den certifieringsorganisation som plantagen tidigare haft som genomför kontrollerna. I

³⁹ ICC guidelines version 2, 2004

varje land har FFP utsett ett antal representanter för lokala organisationer och fackföreningar som följer med inspektörerna vid kontrollerna.

Ursprung av snittblommor och krukväxter går att följa från odlingen till butiken. Själva FFP-märkningen sätts på produkten hos detaljisten. På varje faktura och order finns en kod som de anslutna FFP-butikerna kan använda för att ta reda på blommans ursprung. Både grossisterna och butikerna ska också vara FFP-anslutna för att kunna sälja FFP-blommor. Stickprovskontroller kan utföras för att säkerställa att enbart FFP-blommor har sålts som sådana.

Rättvisemärkt

Rättvisemärkt/Fairtrade är en oberoende produktmärkning som verkar för bättre arbets- och levnadsvillkor för odlare och anställda i utvecklingsländer. De flesta av de produkter som är certifierade av Rättvisemärkt är livsmedelsprodukter, förutom sportbollar och produkter som innehåller Rättvisemärkt bomull. Sedan februari 2007 går det även att köpa Rättvisemärkt-certifierade rosor i Sverige. Dessa odlas på rosfarmer i Kenya. I dagsläget kan rosorna enbart köpas som buketter i dagligvaruhandeln.

I bland annat Kanada, Tyskland, Schweiz och Storbritannien kan konsumenter köpa fler sorter Rättvisemärkt-certifierade blommor än endast rosor. I Schweiz kan rättvisemärkta blommor även köpas i blombutiker, det vill säga även utanför dagligvaruhandeln, och i form av styckvis certifierade blommor.

Rättvisemärkts kriterier bygger på social, ekonomisk och miljömässig utveckling. Det finns dels generella kriterier, som är gemensamma för alla produkter, dels produktspecifika kriterier. De sociala kriterierna är baserade på ILO:s kärnkonventioner. De produktspecifika kriterierna för snittblommor reviderades under 2006 och togs fram med ICC riktlinjerna som utgångspunkt. Dessutom finns även utvecklingskriterier som ska garantera gradvisa förbättringar för odlarna och de anställda.

Kriterierna handlar om att producenten ska få skäligt betalt för sitt arbete. Detta, tillsammans med långsiktiga handelsavtal och tillgången till en internationell marknad, skapar trygghet för dem som inte har så stora marginaler att leva på. Utöver den högre betalningen får odlarna också en extra premie. Den används till att utveckla lokalsamhället socialt och ekonomiskt, till exempel i en ny skola, nya bostäder och hälsovård, eller till investeringar i jordbruket. Rättvisemärkt handlar inte bara om att få en bättre ekonomisk situation. Kriterierna motverkar också barnarbete och diskriminering samt främjar demokratin, organisationsrätten och miljöhänsyn i produktionen.

Kontroll

En produkt som är märkt med symbolen för Fairtrade/Rättvisemärkt ger garantier för att den är handlad i enlighet med internationella Fairtrade-kriterier. Rättvisemärkt är den svenska representanten i Fairtrade Labelling Organization International, FLO, som utvecklar kriterier, utför kontroller samt ger utvecklingsstöd till odlare och anställda i utvecklingsländer.

FLO:s trovärdighet garanteras bland annat genom en uppdelning av FLO i två separata delar där den ena ansvarar för kontroller, FLO-Cert och den andra för utveckling av kriterier för

olika produkter samt producentstöd, FLO e.V. Genom att dessa två delar inom FLO separerats undviks eventuella intressekonflikter mellan till exempel kontroll och producentstöd.

FLO-Cert är en oberoende certifieringsorganisation som följer internationella ISO-standarder för certifieringsorganisationer (ISO 65). Inspektionerna görs av inspektörer med lokal kännedom om landet och språket. Inspektörerna utbildas löpande av FLO-Cert. Fysiska inspektioner görs en gång per år. Inspektörerna kontrollerar att kriterierna efterlevs. De går bland annat igenom dokumentation samt intervjuar ledning och anställda separat. Detta genererar en inspektionsrapport som inspektören skickar till FLO-Cert.

I de länder där Rättvisemärkt har certifierade producenter finns även så kallade ”liaisons officers”, stödpersoner, vars huvuduppgifter är att erbjuda information, råd och utbildning för producenterna samt att hjälpa odlarna att leva upp till Rättvisemärkts kriterier och hitta nya marknader för sina produkter.

Varje rättvisemärkt produkt som säljs i handeln ska kunna gå att spåra tillbaka längs hela handelskedjan till produktionen.

Aktörer på den svenska marknaden

Fackhandeln

Interflora är en fackhandelskedja med 163 butiker samt cirka 800 blommogramombud. Interflora är ett gemensamt varumärke och varje butik väljer sina egna leverantörer. Interflora har centrala riktlinjer för miljöarbetet som ska vara grunden för butikernas arbete. Riktlinjerna anger att butikerna ska prioritera leverantörer som aktivt arbetar med både miljö- och socialt ansvar runt om i världen. Interflora erbjuder sina butiker en gemensam leverantör (Hukra) som är ett dotterbolag till Interflora. Hukra är medlem i FFP och väljer i första hand att köpa blommor från leverantörer i Sverige och Nederländerna. Den största andelen blommor köper Hukra från auktioner och större mellanhänder i Nederländerna. Cirka fem procent av Hukras totala försäljning av snittblommor består av blommor med ursprungsland utanför Europa. Dessa blommor kommer från Colombia, Ecuador och Kenya. Samtliga av dessa blommor är certifierade enligt MPS:s högsta standard. Interflora har också information om FFP på sin hemsida och informerar sina butiker om FFP. I dagsläget är 21 av Interfloras butiker FFP-anslutna. Interflora uppmuntrar sina butiker att organisera sitt miljöarbete enligt ISO 14001. 72 av Interfloras butiker är interncertifierade enligt detta system.

Euroflorist är en blomsterförmedlingsverksamhet som inte gör några centrala inköp. 1 165 fria butiker är anslutna till Euroflorists blomsterförmedlingsverksamhet i Sverige. Euroflorist är ett gemensamt varumärke för butikerna och varje butik drivs som ett eget företag och väljer själva sina leverantörer. Euroflorist har ingen information om miljö och socialt ansvar på sin hemsida. Blomsterförmedlingsverksamheten har inga miljö- eller sociala krav formulerade för sin verksamhet. 25 av Euroflorist medlemsbutiker är anslutna till FFP. Euroflorist har på butiksmöten informerat om FFP.

Buketten är en förening av 24 fristående butiker. De har ingen gemensam inköpsavdelning och varje butik väljer själv sina leverantörer. Föreningen har ingen gemensam policy för socialt ansvar eller miljö. Några av föreningens butiker är anslutna till FFP.

Plantagen är en trädgårdskedja med 30 butiker i Sverige. De har ett brett utbud av trädgårdsprodukter och trädgårdsinredning. I varje butik finns en mindre avdelning som säljer snittblommor. Inga etiska krav ställs vid inköp av snittblommor. APH Svenska AB levererar 90 procent av Plantagens snittblommor. Plantagen är anslutet till FFP och har vid lanseringen av FFP sålt FFP-märkta blommor. I dagsläget tar de inte in FFP-märkta blommor. Plantagen har ingen policy för miljö och etik och ingen information om miljö och etik finns på hemsidan.

Tabell 1. Fackhandelns arbete med miljömässiga och etiska krav i produktionen av snittblommor

Fackhandel	Interflora	Euroflorist	Buketten	Plantagen
Företagspresentation	Är en kedja med 163 fristående butiker samt 600 blommogramombud. Varje butik väljer själv sina leverantörer.	Är en blomsterförmedlingsverksamhet som inte gör några gemensamma inköp utan är en administrativ tjänst för blomsterförmedling. 1165 fria butiker är anslutna till verksamheten.	Sammanslutning av 24 fristående butiker. Gör inte några gemensamma inköp.	Är en trädgårdskedja med 30 butiker i Sverige. Varje butik säljer en mindre andel snittblommor.
Vilka sociala och miljömässiga krav ställer ni på era leverantörer?	Varje butik ställer egna krav på leverantörerna. Centrala riktlinjer för miljöarbetet finns. Butikerna uppmantras att följa dessa. Interfloras egen leverantör är FFP-ansluten. Samtliga blommor som levereras till butik är certifierade enligt MPS högsta krav. Fyra av Interfloras butiker är FFP-anslutna. 72 butiker är miljöcertifierade internt.	Inga gemensamma eller centrala krav. Euroflorist är ansluten till FFP. Enstaka av Euroflorists medlemsbutiker är anslutna till FFP.	Inga gemensamma eller centrala krav. Ingen uppgift om de enskilda butikerna.	Inga etiska krav ställs vid inköp. Plantagen är anslutna till FFP men har i dagsläget ett begränsat utbud av FFP-märkta blommor.
Kontrollerar ni att kraven efterföljs?	Förlitar sig på certifieringsorganisationernas kontroller.	Inga gemensamma eller centrala krav.	Inga gemensamma eller centrala krav.	Inga krav ställs.
Hur informeras era kunder om etiska och sociala frågor?	Har en central miljöpolicy och information om FFP på Interfloras hemsida.	Ingen information på hemsidan.	Ingen information på hemsidan.	Ingen information finns på hemsida eller i butik.
Ansvarig person	Chatarina Rissel	Magnus Noord	Johan Ählström, ordförande	Vendela Würtz, inköpsansvarig snittblommor

Tabellen är publicerad på www.etikbarometern.se

Dagligvaruhandeln

Coop Sverige driver butikskedjorna Coop Forum, Coop Bygg, Coop Extra, Coop Konsum och Coop Nära. Coop har 370 butiker samt 420 fria konsumentföreningar. Coop Sverige har bildat ett gemensamt inköpsbolag. Coop har en policy för etisk handel som grundar sig på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. Policyn ligger till grund för de avtal som sluts med Coops leverantörer. Coop har ingen egen direktimport av snittblommor utan köper sina snittblommor via grossister och importörer. Kontrollen sker genom certifieringsorganisationer. Coop har som målsättning att alla deras blommor är MPS-certifierade eller Rättvisemärkta. Ingen egen kontroll av odlingarna sker. 90 procent av de rosor som Coop säljer kommer från Kenya, vilket är cirka 25 procent av snittblommorna. 10 procent av Coops rosor är i dagsläget rättvisemärkta. Coop har målsättningen att öka försäljningen av rättvisemärkta blommor samt att även få andra sorters blommor Rättvisemärkta.

Ica-Sverige är ett detaljhandelsföretag med 1 397 egna och handlarägda butiker i Sverige. Ica har en egen enhet, Ica-blommor, som köper in blommor till Ica-butikerna. Ica-blommor säljer blommor för cirka 160 miljoner kronor per år till butikerna. Ica har en central policy för socialt ansvar. Policyn grundar sig på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. 95 procent av Icas rosor kommer från Kenya och 70-80 procent av dessa är rättvisemärkta. Ica-blommor köper sina blommor via en agent i Nederländerna och har ingen egen direktimport. Ica väljer ut vilka blomsterodlingar de handlar med via agenten och gör regelbundna besök hos dem. Kontrollen att den centrala policyn respekteras sker främst via certifieringsorganisationen. Ica har som målsättning att alla deras odlingar ska vara Rättvisemärkt eller MPS-certifierade.

Hemköp består av 160 butiker varav ca 50 procent är helägda och 50 procent är fria handlare. De helägda butikerna har centrala inköp och ca 50 procent av de fria handlarna köper också in genom de centrala inköpen. Hemköps ägare Axfood har en uppförandekod som grundar sig på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. I avtalen med blomleverantörerna anger Hemköp att lokala lagar och avtal ska respekteras i produktionen samt att barnarbete inte får förekomma. Om det uppdagas att avtalen inte respekteras blir leverantören skyldig ett kännbart bötesbelopp till Hemköp alternativt bryts kontrakten med leverantören. Hemköp ställer inte krav på att blommorna ska vara certifierade med någon särskild märkning eller certifiering. Hemköp har under 2007 tagit in en mindre andel Rättvisemärkta blommor men har för avsikt att öka mängden.

Vi-butikerna består av 90 helt fristående butiker som är medlemmar i en ekonomisk förening. Föreningen gör inga gemensamma inköp utan varje butik väljer själv sina leverantörer. Vi-butikerna har ingen central policy för socialt ansvar eller miljö. Varje butik ställer själv egna krav i anslutning till inköp.

Tabell 2. Daglivarhandelns arbete med miljömässiga och etiska krav i produktionen av snittblommor

Detaljister	Coop	Ica	Hemköp	VI- butikerna
Företagspresentation	Coop Sverige har 370 butiker samt 420 konsumentföreningar (fria butiker).	Ica-Sverige är ett detaljhandelsföretag med 1397 egna och handlarägda butiker i Sverige. Ica har en egen enhet som köper in blommor till Ica-butikerna. Ica blommor säljer blommor för ca 160 miljoner kronor per år till butikerna.	Är en kedja med ca 160 butiker varav ca 50 procent är fria handlare.	Vi-butikerna består av 90 helt fristående butiker som är medlemmar i en ekonomisk förening. Föreningen gör inga gemensamma inköp utan varje butik väljer själv sina leverantörer.
Vilka sociala och miljömässiga krav ställer ni på era leverantörer?	Coop har en central policy för socialt ansvar som grundar sig på FN:s deklaration om MR och ILO:s kärnkonventioner. Policyn ligger till grund för de avtal som sluts med Coops leverantörer. Har som målsättning att öka andelen rättvisemärkta blommor och att alla deras blommor ska vara MPS eller Rättvisemärkt-certifierade.	ICA har en central policy för socialt ansvar och de väljer sina leverantörer utifrån den. Policyn grundar sig på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. ICA har som målsättning att alla deras blommor ska vara MPS eller Rättvisemärkt-certifierade.	Hemköps ägare Axfood har en uppförandekod som grundar sig på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. I avtal med blomleverantörer anges att lokala lagar och avtal ska respekteras samt att barnarbete inte får förekomma i blomproduktionen.	Vi-butikerna har ingen central policy för socialt ansvar eller miljö. Varje butik ställer själv egna krav i anslutning till inköp.
Kontrollerar ni att kraven efterföljs?	Förlitar sig på certifieringsorganisationernas kontroller. Ingen egen kontroll av odlingarna sker.	Förlitar sig främst på certifieringsorganisationernas kontroller. Gör också egna besök på odlingarna för att kontrollera att den centrala policyn respekteras.	Om det framkommer att avtalet bryts får leverantörerna betala ett bötesbelopp.	Inga gemensamma krav som kontrolleras.
Utbud av märkta blommor	10 procent av Coops blommor är i dagsläget Rättvisemärkta.	95 procent av Icas rosor kommer från Kenya och 70-80 procent av dessa är Rättvisemärkt.	Under 4 veckor våren 2007 har Hemköp sålt ca 1500 stycken buketter Rättvisemärkt- rosor.	Ingen uppgift.
Hur informeras era kunder?	Coops etiska policyn finns på Coops hemsida. Ingen särskild information om blommor finns.	Icas etiska policyn finns på Icas hemsida. Ingen särskild information om blommor finns.	Axfoods Uppförandekod finns på Axfoods hemsida. Ingen särskild information om blommor finns.	Ingen information på den gemensamma hemsidan om etik eller miljö. Ingen information om blommor i de enskilda butikerna.
Ansvarig person	Märit Wikström, informatör, Coop Sverige	Marcus Welin, inköpschef, Ica blommor	Carl-Magnus Berthilsson säljledare, blommor	Christer Lillthor, ansvarig blommor

Tabellen är publicerad på www.etikbarometern.se

Grossister/Importörer

Det finns färre än 50 blomgrossister i Sverige. De största bland dessa är Blomstertjänsten, Florahallen i Stockholm, SPD i Göteborg, Blomstergrossisten i Malmö och Gävle, Saba Blommor, S-Blommor och Rydells. Grossisterna köper sina blommor främst från auktioner i Nederländerna och genom andra mellanhänder i Europa. Grossisterna säljer i sin tur till detaljister och dagligvaruhandel.

Mindre än tio grossister importerar direkt från länder utanför EU. Två större grossister som importerar direkt från länder utanför Europa är APH svenska AB och De Tulp.

APH Svenska AB är en ledande svensk importör av snittblommor (mellan 50 och 60 procent av rosmarknaden) och de importerar direkt från Afrika (Kenya, Etiopien, Uganda, Sydafrika och Zimbabwe) och Sydamerika (Ecuador och Colombia). 50-80 procent av APHs blommor är direktimporterade från låglöneländer. 70 procent av importen består av rosor. APH har ingen egen miljöpolicy eller uppförandekod som anger de krav de har på sina leverantörer utöver de certifieringar de använder sig av. Odlingarna de handlar från ska vara certifierade med någon eller flera av följande märkningar, MPS, KFC label program, FLP, Florverde, FFP eller Rättvisemärkt. APH har lanserat ett eget varumärke som heter "Best out of Africa". Blommor som säljs under detta varumärke ska vara certifierade enligt minst ett av följande alternativ Rättvisemärkt, MPS, FLP eller Flower Council of Kenya. APH besöker sina leverantörer två till tre gånger per år. Formella kontroller sker av certifieringsorganisationerna. APH är ansluten till FFP.

De Tulps affärsidé är att importera snittblommor direkt från länder utanför EU till svenska grossistföretag. 60 procent av blommorna kommer från Afrika och 20 procent från Latinamerika. 80 procent av rosorna är från Afrika. De Tulp har ingen egen miljöpolicy eller uppförandekod som anger de krav de har på sina leverantörer. De Tulp är FFP-anslutna. De ställer krav på att alla deras leverantörer från Afrika och Latinamerika ska vara certifierade enligt någon av följande certifieringar: Rättvisemärkt, FLP, Flower Council of Kenya eller FFP. De Tulp säljer 40 procent av sina blommor till dagligvaruhandeln och 60 procent till fackhandeln.

Rekommendationer

Till fackhandel och dagligvaruhandel

- Formulera en policy, uppförandekod, för miljö och socialt ansvar som grundar sig på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och ILO:s kärnkonventioner. Kräv att leverantörerna kan erbjuda blommor som lever upp till denna genom märkningar eller andra kontrollsystem.
- Om det redan finns en välformulerad miljö och etisk policy, kräv att leverantörerna kan erbjuda blommor som lever upp till denna genom märkningar eller andra kontrollsystem.
- Små butiker och företag bör gå samman och genom sina samarbetsorganisationer/företag driva frågor om miljö och socialt ansvar.
- Företag som inte handlar direkt med blommor men ändå är en stor aktör i branschen bör också formulera en policy för miljö och socialt ansvar för sin verksamhet. I branschen finns flera organisationer som arbetar med ett gemensamt varumärke men ej med gemensamma inköp. Ett varumärke bör innehålla en värdenivå som butikerna ska ställa upp på som bör omfatta miljö och socialt ansvar i handeln med de blommor som säljs under varumärket.
- Tag aktiv del i arbete med att utveckla FFP så att märkningen kan utvecklas i snabbare takt och så att det lever upp till era krav.
- Medverka till att flera sorters blommor kan märkas med Rättvisemärkt.
- Sätt upp mätbara mål för hur mycket märkta blommor som ska köpas in varje år.
- Märk ursprungsland på snittblommor i butik. Med FFP-märkta blommor är detta möjligt.
- Se till att det finns information om varför det kan vara bra att handla från låglöneländer om produktionen sker med respekt för mänskliga rättigheter och med miljö och socialt ansvar.
- Se till att information om etiska och sociala frågor i produktionen av snittblommor finns på respektive företags hemsida. Presentera de olika märkningsinitiativ som saluförs i butiken.

Till grossister och importörer

- Formulera en policy (uppförandekod) för miljö och socialt ansvar som grundar sig på FN:s deklaration om Mänskliga Rättigheter och ILO:s kärnkonventioner.
- Kontrollera att de blommor som förmedlas produceras under villkor som lever upp till policyn.
- Tag aktiv del i arbete med att utveckla FFP så att systemet kan utvecklas i snabbare takt och så att det lever upp till era krav. Medverka till att flera sorters blommor kan märkas med Rättvisemärkt.
- Sätt upp mätbara mål för hur mycket märkta blommor som ska köpas in varje år.
- Besök och kontrollera att era leverantörer/odlingar lever upp till er policy. Samarbeta med lokala fristående organisationer och fackförbund i samband med kontrollerna.

Till konsumenter

- Fråga i din butik om hur arbetsförhållandena är där blommorna produceras. Ju fler som frågar desto mer fokus får dessa frågor.
- Kan din butik inte svara på dina frågor, kontakta leverantören och ställ frågorna till dem.
- Köp endast FFP eller Rättvisemärkt-certifierade blommor.
- Om märkta blommor inte finns i din butik, kräv att de tar in sådana.

Lästips

- Rättvisemärkt: www.rattvisemarkt.se eller www.fairtrade.net
- MPS: www.my-mps.com
- FLP: www.flower-label-program.org
- Max Havelaar: www.maxhavelaar.ch
- Flower Council of Kenya: www.kenyaflores.co.ke
- Asocolflores: www.asocolflores.org
- Blomsterbranschens Riksorganisation: www.bro-cert.se
- FairflowersFairPlants (FFP): www.fairflowersfairplants.com
- CBI Market Survey: The cut flowers and foliage market in the EU
- ICC Guidelines: <http://www.fian.de/fian/downloads/pdf/blumen/guidelines-icc.pdf>
- FIAN a report from Kenyan Women Workers Association 2006
- A valentine's day report: Worker Justice and Basic Rights on Flower Plantations in Colombia and Ecuador, , the US/Labor Education in the Americas Project and The International Labor Rights Fund, february 2007